

Kru Visanthat Ratanamongkolgasem and the Role of Master Craftsman in Traditional Lanna Musical Instruments

ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม
และบทบาทเชิงช่างผู้ผลิตเครื่องดนตรีล้านนา

ปณกฤต ธีรสุธิภาร¹

Punnakrid Thirasuthphathorn

E-mail: punnakrid.thr@student.mahidol.edu

ณัฐชา นัจจนาวากุล²

Nachaya Natchanawakul

อนรรฆ จรรย์ยานนที

Anak Charanyananda

Received: April 22, 2024

Revised: July 26, 2024

Accepted: July 31, 2024

¹นักศึกษานิพนธ์โท สาขาวิชาดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Master's Degree Student., Musicology Department, College of Music, Mahidol University

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาดนตรีไทยและดนตรีตะวันตก วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Assistant Professor Dr., Thai and Oriental Music Department, College of Music, Mahidol University

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาดนตรีวิทยา วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Assistant Professor Dr., Musicology Department, College of Music, Mahidol University

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “กรรมวิธีการสร้างผืนเปียะ: กรณีศึกษาครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติชีวิตและผลงาน ตลอดจนลักษณะเด่นของการสร้างผืนเปียะของครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม จากการศึกษาพบว่า ครูวิศาลทัศน์ เป็นครูช่างศิลป์ที่มีฝีมือในด้านการร้อยไม้คิลปะล้านนา ซึ่งเป็นที่ยอมรับในแวดวงงานช่างฝีมือล้านนา เป็นนักดนตรีล้านนาที่รู้จักในนาม “ครูบอยลายเมือง” และอีกด้านหนึ่งเป็นช่างทำเครื่องดนตรีผืนเปียะที่มีความโดดเด่น ในการสร้างผืนเปียะ ผืนเปียะของครูมีรูปลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) กะลามีรูปทรงก้นบาตรทำให้เกิดการสะท้อนของเสียงได้ดีและส่งผลให้เสียงของผืนเปียะมีความกังวานมากขึ้น 2) เลือกใช้ไม้ชิงชันที่มีลายไม้เป็นเส้นตรงสร้างคันเปียะ เพราะสามารถป้องกันการแตกหักของไม้และช่วยเรื่องการสั่นสะเทือนของเสียง และยังทนต่อแรงดึงของสายได้มากขึ้น 3) วัสดุที่ใช้ในการสร้างเป็นวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ และเส้นไหม ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพเสียงและช่วยยืดอายุการใช้งานได้ยาวนาน 4) คันเปียะบริเวณส่วนยอดหัวตัดเป็นลายกลองหลวง ทำให้เสียงของผืนเปียะเกิดการสั่นสะเทือนของเสียงออกมาได้ดียิ่งขึ้น 5) ลูกบิดทรงดอกจាំปี มีก้านลูกบิดเรียวยาวเล็ก ช่วยให้การปรับเสียงละเอียดมากขึ้น จากรูปลักษณะที่เรียบง่าย ใส่ใจรายละเอียดในการสร้าง และสัดส่วนที่เป็นอัตลักษณ์จึงทำให้ผืนเปียะของครูวิศาลทัศน์มีคุณภาพเสียงดี และเป็นที่ต้องการของนักดนตรี ครูวิศาลทัศน์เป็นผู้ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมล้านนา โดยทุก ๆ ปีจะมีการจัดพิธีไหว้ครูเป็นประจำ ซึ่งเป็นการไหว้ครูดนตรี ครูช่าง รวมทั้งครูศาสตร์แขนงต่าง ๆ ที่ครูวิศาลทัศน์เคารพนับถือ

คำสำคัญ: ผืนเปียะ ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม กรรมวิธีการสร้าง

Abstract

This article is part of the research titled “The Process of Making Phin Pia: A Case Study of Kru Visanthat Ratanamongkolgasem” and aimed to study the life history and works, as well as the distinctive characteristics of the construction of Phin Pia of Kru Visanthat Ratanamongkolgasem. This was a qualitative research study that gathered data through interviews and participant observations. From the study, it was found that Kru Visanthat

was a skilled artist in Lanna woodcraft, recognized in the artisan community for his masterful craftsmanship. He was also known as “Kru Boy Lai Mueang” in the Lanna music community and was an exceptional maker of the Phin Pia musical instrument. The Phin Pia handle featured simple, elegant designs. Kru Visanthat’s Phin Pia had five characteristics: 1) The coconut shell was shaped like a monk’s alms bowl, which enhanced sound reflection and resulted in a more resonant tone; 2) He chose straight-grained Rosewood for the Phin body, which prevented cracking and improved sound vibration, while also being more resistant to the tension of the strings; 3) The materials used in construction were natural, such as lac, bamboo, and silk, which contributed to the sound quality and extended the instrument’s lifespan; 4) The top part of the Phin Pia body was decorated with a royal drum pattern, which further improved sound vibration; and 5) The tuning pegs were shaped like Champi flowers, with slender stems that allowed for finer tuning adjustments. Due to its simple design, attention to detail in construction, and distinctive proportions, Kru Visanthat’s Phin Pia had excellent sound quality and was highly sought after by musicians. Kru Visanthat was committed to Lanna traditions and held an annual ceremony to pay respects to teachers, including music teachers, craftsmen, and teachers from various disciplines that he revered.

Keywords: Phin Pia, Kru Visanthat Ratanamongkolgasem, Process of making

บทนำ

กรรมวิธีการสร้างพิณเปี้ยะนั้น ใช้วัสดุที่พบได้ทั่วไปในพื้นที่ มีวิธีการที่เรียบง่ายแต่ต้องอาศัยทักษะและความชำนาญเฉพาะตน ในอดีตจะเป็นงานที่สร้างด้วยมือทั้งหมด การสร้างพิณเปี้ยะนั้นต้องให้ความสำคัญตั้งแต่ขั้นตอนการเลือกไม้ การเลือกกลามะพร้าว รวมถึงส่วนประกอบต่าง ๆ และอาศัยประสบการณ์ในการสร้างด้วยความละเอียด ประณีต ชิ้นส่วนที่สำคัญของพิณเปี้ยะ คือ หัวเปี้ยะ ซึ่งทำจากโลหะหล่อเป็นรูปทรงต่าง ๆ ถือเป็นชิ้นส่วนที่รองรับสายและแรงดึงของสาย ดังนั้นหัวเปี้ยะจึงต้องเหมาะสมกับขนาดหรือประเภทของพิณเปี้ยะ และเมื่อทุกชิ้นส่วนประกอบเข้ากันแล้ว

สิ่งที่สำคัญต่อมาคือเสียง เนื่องจากเสียงของพิณเป็ยะจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของ ส่วนประกอบทั้งหมดในพิณเป็ยะ รวมทั้งสาย กะโหลก หนอง รัตอก ล้วนส่งผลต่อ คุณภาพเสียงของพิณเป็ยะทั้งหมด ทำให้ช่างผู้ผลิตเครื่องดนตรีต้องอาศัยทักษะขั้นสูง ทางด้านดนตรี รวมไปถึงทักษะด้านงานช่างที่ต้องมีความประณีตในทุกขั้นตอน เช่น การกรึงไม้ การขัดแต่งกะโหลก และการประกอบชิ้นส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ได้พิณเป็ยะที่มี คุณภาพเสียงและรูปลักษณ์ที่งดงาม

ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เป็นครูภูมิปัญญาด้านดนตรีพื้นเมืองของจังหวัด เชียงใหม่ ครูเริ่มฝึกพิณเป็ยะครั้งแรกที่ “ชมรมพื้นบ้านล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่” และเก็บเกี่ยวประสบการณ์จากครูอาจารย์ด้านดนตรีในภาคเหนือมายาวนาน ขณะเดียวกันยังมีผลงานทางดนตรีมากมาย เช่น เป็นผู้ก่อตั้งวงลายเมือง วงดนตรี พื้นเมืองล้านนาที่มีชื่อเสียง บันทึกเสียงเพลงล้านนาที่ใกล้สูญหาย และผลงานการแสดง ทางวัฒนธรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ครูเป็นศิลปินผู้มีความสามารถหลายด้าน เช่น งานเครื่องไม้ล้านนา ปราสาทศตศิลป์ล้านนา งานศิลป์แขนงต่าง ๆ ของล้านนา รวมถึงการสร้างเครื่องดนตรีล้านนา เช่น สะล้อ ซึง พิณเป็ยะ ฯลฯ ศึกษาการสร้างเครื่อง ดนตรีโดยอาศัยการสังเกต และศึกษาโดยวิธีครูพักลักจำกับครูช่างตามหมู่บ้านต่าง ๆ ในพื้นที่ภาคเหนือ ครูวิศาลทัศน์ เป็นผู้ที่มีความละเอียดอ่อนและมีพรสวรรค์ใส่ใจ ในรายละเอียดของทุกขั้นตอนการสร้างเครื่องดนตรี โดยจะให้ความสำคัญกับคุณภาพเสียง ไปพร้อมกับบลวดลายและความสวยงามของเครื่องดนตรี จึงเป็นผลให้เครื่องดนตรีฝีมือ ของครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม มีคุณภาพเสียงที่ดีและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Kongphet, 2013, p. 4)

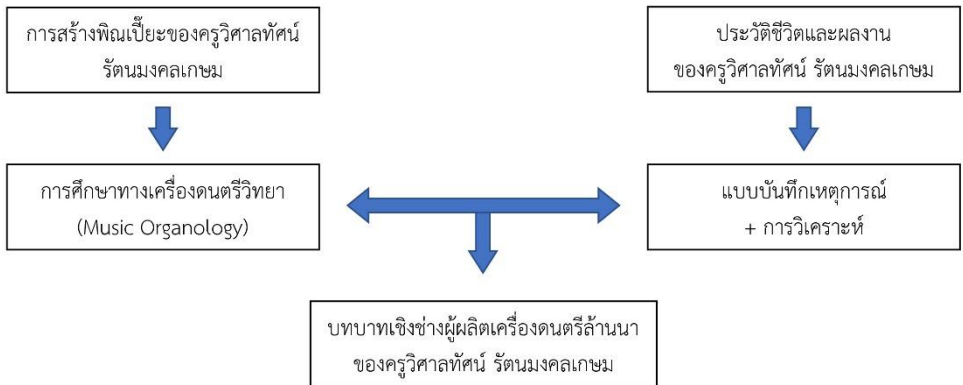
จากความชำนาญเชิงช่างในงานฝีมือล้านนา รวมถึงความสามารถในการ บรรเลงและการสร้างพิณเป็ยะของครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม ส่งผลให้เกิดการ พัฒนาการสร้างเครื่องพิณเป็ยะที่มีลักษณะเฉพาะทั้งในด้านรูปร่างและคุณภาพเสียง ประกอบกับองค์ความรู้ทางด้านกรรมวิธีการผลิตด้วยวิธีการตามแบบโบราณหาได้ยาก ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประวัติชีวิตและผลงาน ตลอดจนลักษณะเด่นของการสร้างพิณเป็ยะ ของครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม

กรอบแนวคิด

บทความวิจัยเรื่องครุวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม และบทบาทเชิงช่างผู้ผลิตเครื่องดนตรีล้านนา มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

Figure 1. Conceptual Framework

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยเรื่อง ครุวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม และบทบาทเชิงช่างผู้ผลิตเครื่องดนตรีล้านนา ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ด้านการสร้างเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด โดยมุ่งเน้นศึกษาประวัติชีวิตของครุวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์รูปแบบ วิถีคิด และแนวทางในการสร้างเครื่องดนตรีที่ผ่านการสร้างสรรค์ ตามกรรมวิธีการผลิตที่เป็นเอกลักษณ์ของครุวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม

1. งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (Participant Observation) เพื่อเก็บข้อมูลด้านประวัติชีวิตและการสร้างพื้นเพสืบทอดของครุวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม โดยใช้แนวคิดและกระบวนการทางมานุษยวิทยา รวมทั้งการศึกษาทางด้านเครื่องดนตรีวิทยา (Music Organology)

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติชีวิตของครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม และจากบุคคลต่าง ๆ โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แยกตามสถานะ ดังนี้

2.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านมานุษยวิทยา ในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อ รวบรวมข้อมูลด้านเชิงขั้วล้านนา โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ

2.2 ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม โดยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและแบบบันทึกเหตุการณ์ เพื่อศึกษาประวัติชีวิตและศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการ สร้างเครื่องดนตรีพิณเปี้ยะ

ผลการวิจัยเชิงสังเคราะห์

ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เดิมชื่อนายสมบูรณ์ กาวิชัย เกิดเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม พ.ศ. 2516 ที่จังหวัดเชียงใหม่ เป็นบุตรของนายสมนึก และ นางสมหวัง กาวิชัย จบการศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเมตตาศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ และจบศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เอกสาขาวิชาช่างยนต์ ที่วิทยาลัยเทคนิค เชียงใหม่ หลังจากเรียนจบก็เลือกทำงานตามสายงานที่ตนได้ศึกษามาและสั่งสม ประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้รักชาวัฒนธรรมล้านนาได้เป็นอย่างดี ในขณะที่ ทำงานชอบรับประทานเมี่ยง และชอบแต่งกายด้วยชุดพื้นเมือง นุ่งกางเกงสะดอและ สวมเสื้อยืตสีขาวเป็นประจำ บางครั้งก็นำผ้าฝ่ายขาวหรือผ้าขาวม้าพาดไหล่ อีกทั้ง คำพูดที่ครูใช้จะใส่ใจกับผู้ร่วมงานหรือผู้ที่มาพบปะกับครูอยู่เสมอ ขณะเดียวกันก็ยินดี ที่จะช่วยเหลือ แนะนำ แสดงความคิดเห็น ให้ข้อมูลกับผู้ที่เข้ามาเรียนรู้อย่างไม่ปิดบัง อำพราง และให้ความรู้อย่างละเอียดลึกซึ้ง จากการสังเกตพบว่าครูวิศาลทัศน์เป็นบุคคล ที่ถนัดมือซ้าย เวลาจับปากกาเขียนแบบ สีสาล์หรือดิดซิง มักจะใช้มือซ้ายเป็นหลัก แต่เวลาครูตีพิณเปี้ยะก็จะใช้มือขวาตีเหมือนปกติทั่วไป

ภาพที่ 2 ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เมื่อช่วงอายุ 23 - 25 ปี และขณะอุปสมบท

Figure 2. Kru Visanthat Ratanamongkolgasem when he was 23 -25 years old and during ordination

ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เป็นผู้ที่มีการสอนดนตรีและงานช่างด้วยวิธีการที่เป็นเอกลักษณ์ โดยมักจะสอดแทรกหลักการ แนวคิดต่างๆ ทั้งทางด้านศาสนา ปรัชญาและสุนทรียะอยู่เสมอ ใช้การถ่ายทอดด้วยการสาธิตและอธิบายให้เข้าใจง่าย อีกทั้งยังเป็นผู้ที่ขบทดลอง ค้นคว้าสิ่งใหม่และนำมาปรับใช้กับงานศิลปะที่ครูสร้างขึ้น คุณลักษณะอีกประการหนึ่งของครู คือ การเป็นผู้ยึดถือและปฏิบัติตามวิถีและวัฒนธรรมของล้านนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแสดงออกซึ่งความกตัญญูผ่านพิธีกรรมแต่โบราณ เหตุด้วยความเชื่อและพิธีกรรมเป็นองค์ประกอบทางสังคมหล่อหลอมมาแต่อดีต และยังส่งผลต่อผู้คนในปัจจุบัน มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิถีชีวิตโดยเฉพาะความเคารพในบรรพบุรุษ หรือตัวแทนความเชื่อดั้งเดิมที่คนล้านนาเรียกว่า “ผี” มีลักษณะเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์หรือเทวดาอารักษ์ที่คอยดูแลคุ้มครองคนและสถานที่ให้ปลอดภัยจากสิ่งชั่วร้าย ทั้งยังมีผีที่คอยดูแลคนในครอบครัวโดยตรง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับเครือญาติเดียวกันฐานะที่เป็นผีบรรพบุรุษ (สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เรื่อง ศาสนาและความเชื่อของชาวล้านนา (Center for the Promotion of Art Culture and Creative Lanna Chiang Mai University, 2023))

ความเชื่อและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับงานเชิงช่างล้านนา ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการประกอบสัมมาอาชีพ ในงานดนตรีและงานช่าง ต่างก็มีความเชื่อเรื่องผีและครูเช่นกัน ความเชื่อเหล่านี้สะท้อนให้เห็นเรื่องความกตัญญูและการรำลึกถึงผู้มีพระคุณ

โดยปรากฏในรูปของอาคารไม้ ที่เชื่อว่าสร้างเป็นสถานที่สถิตของผีครูตามคติความเชื่อแบบล้านนา โดยมีชั้นครูตั้งเป็นประธานภายในหอครู มีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องที่ เช่น เป็นอาคารไม้ขนาดต่าง ๆ หรือในบางท้องที่ก็สร้างขึ้นเป็นหิ้งวางชั้นครูภายในบ้านเรือน เป็นต้น สำหรับครูวิศาลทัศน์ ท่านได้สร้างที่อยู่สำหรับครู ซึ่งเรียกว่า “หอครู”

การไหว้ครู นิยมประกอบพิธีในช่วงข้างขึ้นของเดือน 4 ตามปฏิทินล้านนา ซึ่งจะอยู่ในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ (Center for the Promotion of Art Culture and Creative Lanna Chiang Mai University, 2023) ขั้นตอนและหลักการในการประกอบพิธี ครูวิศาลทัศน์ได้อธิบายว่า พิธีไม่มีหลักการตายตัวในการจัดเรียงพิธีแต่ละรูปแบบ หากแต่จัดตามความสะดวกของครูวิศาลทัศน์และกลุ่มลูกศิษย์ โดยทุกปีจะจัดเฉพาะพิธีไหว้ครูผีแบบล้านนาและการครอบครูเท่านั้น ซึ่งจะเป็นการไหว้ผีครูที่เกี่ยวข้องกับช่างศิลป์ ครูช่าง ครูดนตรี ทุกศาสตร์ทุกแขนง และไหว้ผีบรรพบุรุษของตระกูล ส่วนพิธีกรรมบวงสรวงพระวิษณุกรรม ครูจะจัดเป็นประจำทุก ๆ 3 ปี โดยมีพราหมณ์เป็นผู้ประกอบพิธี

ภาพที่ 3 พิธีไหว้ครูเทพทางดนตรีและครูช่าง

Figure 3. The paying homage ceremony to music deities and artisan deities

ในพิธีไหว้ครูล้านนาหรือไหว้ครูผี ชันครูถือเป็นสิ่งสำคัญที่เป็นเครื่องประกอบในพิธีไหว้ครู เชื่อว่าเป็นที่สถิตของครูผีหรือวิญญาณบรรพบุรุษ ชันครูมีลักษณะเป็นเครื่องกำนลซึ่งมีส่วนประกอบต่าง ๆ บรรจุอยู่บนพานหรือขัน เช่น ธูปเทียน ข้าวสาร เหล้า กรวยหมาก กรวยดอกไม้ เป็นต้น ในพิธีไหว้ครูใหญ่จะใช้เครื่องขันจำนวนมาก ขันที่มีขนาดใหญ่เรียกว่า “ขันครูหลวง” หรือ “ขัน 108” เป็นขันครูเครื่องใหญ่ที่ใช้สำหรับบูชาอาจารย์ ผู้มีวิชาในระดับบรมครู หรือผู้อาวุโส ในขณะที่ขันของสลาหรือช่างอีกระดับจะใช้ “ขัน 36” โดยเมื่อประกอบพิธีไหว้ครูเสร็จสิ้น ลูกศิษย์จะนำไปตั้งที่บ้านของตนเพื่อบูชา

ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เป็นบุคคลที่มีความสามารถหลากหลาย ด้วยทักษะเชิงช่างและทักษะในการบรรเลงดนตรีพื้นเมืองล้านนาได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้การสร้างงานเครื่องดนตรีของครูเป็นที่ต้องการของนักดนตรีล้านนาจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักดนตรีพื้นเปื้อะ จากการศึกษาสามารถจำแนกบาทที่สำคัญของครูวิศาลทัศน์เป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. บทบาทและผลงานในฐานะครูช่างภูมิปัญญาล้านนา

ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เป็นช่างศิลป์ที่มีฝีมือด้านงานเครื่องไม้ ศิลปะล้านนา ด้านการสร้างวิหาร โบสถ์ ปราสาทนกกหัสติลังค์และปราสาทบรรจุศพ ความสนใจในสิ่งเหล่านี้ ได้มาจากการที่ครูดิตตามญาติผู้ใหญ่เข้าวัด และอาศัยครูพี่หลักจำจากช่างที่ออกแบบและสร้างงานเครื่องไม้ล้านนาตามที่แตกต่างกัน สิ่งสมประสงค์การณ์จนมีความเชี่ยวชาญในการออกแบบได้อย่างวิจิตรงดงาม และเป็นที่ยอมรับในแวดวงงานช่างศิลปะล้านนา นอกจากนี้ ครูวิศาลทัศน์ยังมีความสามารถในการสร้างโคมล้านนา ตุง เป็นต้น ปัจจุบันครูวิศาลทัศน์ประกอบธุรกิจงานออกแบบสถาปัตยกรรมล้านนา งานก่อสร้างงานเครื่องไม้ศิลปะล้านนา และงานสร้างปราสาทบรรจุศพ ภายใต้ชื่อ “ห้างหุ้นส่วนจำกัด หอสหพัฒนุญ” ตั้งอยู่ที่บ้านต้นโชคหลวง ตำบลไชยสถาน อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่

ด้วยฝีมือที่ปราณีต วิจิตรบรรจง อีกทั้งมีความรู้ด้านเชิงช่างสถาปัตยกรรมล้านนาหลายแขนง ทำให้ครูวิศาลทัศน์ มีผลงานออกแบบ การสร้างเครื่องไม้วิหารตามที่แตกต่างกัน หลายแห่ง เช่น วิหารวัดป่าแดด จังหวัดเชียงใหม่ ประตูดวงฉัตรธรรมสาธิต

กรุงเทพฯ งานบูรณะปฏิสังขรณ์เสาอินทขิล (เสาหลักเมืองเชียงใหม่) วัดเจดีย์หลวง
วรวิหาร จังหวัดเชียงใหม่ และ วิหารวัดร่ำเปิง (ตโปทาราม) จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น
จากความสามารถและความประณีตในการสร้างงาน ทำให้ครูได้รับรางวัลภูมิแผ่นดิน
ปิ่นล้านนา (สาขาทัศนศิลป์) จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2562 และนอกจากนี้
ท่านยังได้รับการยกย่องจากสถาบันส่งเสริมศิลปหัตถกรรมไทย SACIT ให้เป็นครูช่าง
ศิลปกรรม ประเภทเครื่องไม้ (เครื่องไม้ล้านนาและปราสาทนกกหัสติลังค์) ประจำปี 2566

ภาพที่ 4 ปราสาทศพเจ้าดวงเดือน ณ เชียงใหม่

Figure 4. Princess Duangduen Na Chiengmai Corpse's Castle

2. บทบาทและผลงานในฐานะนักดนตรีล้านนา

ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เป็นนักดนตรีล้านนาที่มีฝีมือ โดยมากรู้จัก
ท่านในนาม “ครูบอยลายเมือง” ครูเป็นผู้ที่สนใจในดนตรีล้านนามาแต่เด็ก ในปี พ.ศ.
2530 จึงเริ่มฝึกตีตุงด้วยตนเอง โดยมีคุณตาเป็นผู้ให้คำแนะนำ และค่อย ๆ ฝึกเครื่อง
ดนตรีล้านนาชิ้นอื่น เช่น สะล้อ ขลุ่ย ได้ร่วมเล่นดนตรีกับกลุ่มนักดนตรีล้านนาในพื้นที่
ใกล้เคียงเรื่อยมา ในปี พ.ศ.2536 ครูวิศาลทัศน์ เริ่มเรียนพิณเปี่ยะจากการฝึกฝนด้วย

ตนเอง จากนั้นจึงเดินทางไปศึกษาวิธีการตีพิมพ์เปียะกับพ่อครูบุญมา ไชยมะโน ที่จังหวัดลำปาง และนักดนตรีพื้นบ้านที่ต่าง ๆ โดยเริ่มฝึกพิมพ์เปียะสองสาย และฝึกพิมพ์เปียะสี่สายตามลำดับ ในอดีตนั้นพิมพ์เปียะยังไม่มีที่รู้จักอย่างแพร่หลาย ครูวิศาลทัศน์จึงเริ่มค้นหาความรู้จากครูสอนพิมพ์เปียะและศิลปินอาวุโสหลายท่าน เช่น อาจารย์ถวัลย์ ดัชนี และนายจรัส มโนเพชร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อร่วมกันฟื้นฟู การบรรเลงพิมพ์เปียะขึ้นมาอีกครั้ง โดยมีครูภานุทัต อภิชนาง และรองศาสตราจารย์ ลิปิกร มาแก้ว ร่วมกันเก็บข้อมูลนักดนตรีพิมพ์เปียะและสืบหาเครื่องดนตรีเก่า จนกระทั่งสามารถรวบรวมพิมพ์เปียะหลากหลายรูปแบบ อีกทั้งยังสำรวจและบันทึก ข้อมูลเพลงสำหรับพิมพ์เปียะอีกมากมาย

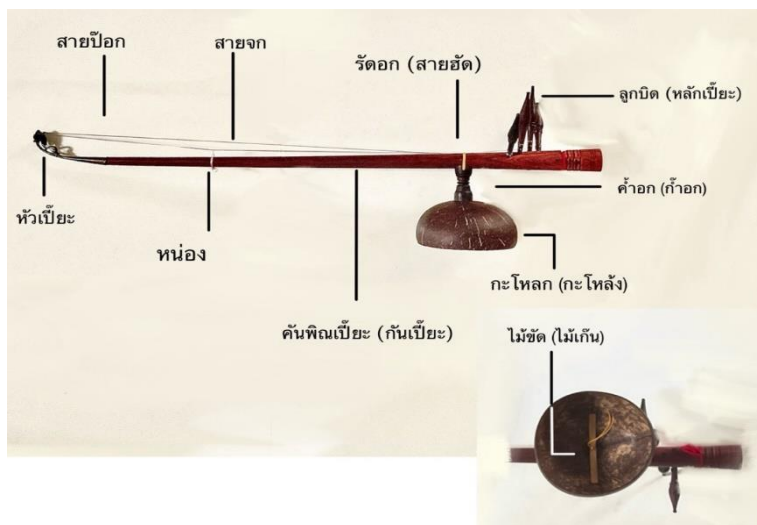
หลังจากนั้น ครูวิศาลทัศน์ จึงได้ก่อตั้งวงดนตรีลำานาชื่อว่า “กลุ่มดนตรี ปลายเมือง หรือ วงลายเมือง” ซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของผู้ที่ชื่นชอบในด้านงานศิลปะ พื้นเมืองลำานาแขนงต่าง ๆ เช่น งานช่าง งานดนตรี และการขับขอ เพื่อสร้างสรรค์ งานศิลปะและเผยแพร่ผลงานการบรรเลงตามโอกาส โดยลักษณะแนวดนตรีของวงลาย เมือง จะใช้เครื่องดนตรีพื้นเมืองลำานาเป็นหลัก บรรเลงบทเพลงที่เน้นเนื้อหาเรื่องวิถี ชีวิต ธรรมชาติ ความเชื่อ และความสงบเรียบง่าย เครื่องดนตรีที่ครูวิศาลทัศน์ เลือกใช้ ในวงลายเมือง ส่วนใหญ่จะเป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย ไม่นับเครื่องดนตรี ประเภทเคาะที่มีเสียงดัง นับจากอดีตถึงปัจจุบันวงลายเมืองได้มีการปรับแต่งวงดนตรี โดยมีการลดทอนหรือเพิ่มเติมเครื่องดนตรีบางชนิดให้สอดคล้องกับแนวดนตรีของวง มีการเลือกใช้สละสามสาย ปรับขนาดของซึ่งให้มีขนาดใหญ่กว่าปกติเพื่อให้ได้เสียงที่ นุ่มนวลมากขึ้น ด้วยประสบการณ์การสร้างเครื่องดนตรีลำานาของครูวิศาลทัศน์ ที่สามารถสร้างเครื่องดนตรีได้หลากหลายชนิด ท่านยังได้ออกแบบและสร้าง “พิณคอหงส์” ขึ้นมาจากเตาหน้าของชนเผ่าปกาเกอะญอ สำหรับใช้บรรเลงในวงลายเมือง สะท้อน ให้เห็นวิถีคิดในการสร้างสรรค์ที่ไม่หยุดนิ่ง เพื่อพัฒนาให้วงดนตรีพื้นเมืองมีมิติในการ บรรเลงที่หลากหลายขึ้น

ภาพที่ 5 “พินคอหงส์” และ “วงลายเมือง” วงดนตรีพื้นเมืองล้านนา
 Figure 5. Phin Kor Hong (Karen Harp) and “Lai Muang Ensemble”
 Lanna folk ensemble

3. บทบาทในฐานะช่างผู้ผลิตเครื่องดนตรีล้านนา

จากความสามารถในเชิงช่างและความสนใจเฉพาะตนสู่การสร้างเครื่องดนตรีล้านนาหลายประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสร้างพิณเปี้ยะขนาดต่าง ๆ ครุวิศาลทัศน์ จะให้ความสำคัญและใส่ใจกับคุณภาพเสียงของเครื่องดนตรีเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับสัดส่วนรูปร่าง ความสวยงามควบคู่กันไป ด้วยความเป็นนักประดิษฐ์ เมื่อครั้งที่ครูเริ่มฝึกพิณเปี้ยะสองสาย ท่านได้ริเริ่มทดลองสร้างพิณเปี้ยะขึ้นมาโดยอาศัยรูปแบบพิณเปี้ยะโบราณที่ใช้วิธีการเหลาไม้ และใช้หัวเปี้ยะโบราณที่สะสมไว้ นำมาสร้างพิณเปี้ยะ ต่อมาครูได้พัฒนาวิธีการสร้างโดยใช้การกลึงแทน และสร้างสัดส่วนให้เป็นเอกลักษณ์ขึ้นมา รวมทั้งออกแบบรูปทรงหัวเปี้ยะด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังได้ทดลองสร้างเครื่องดนตรีล้านนาชนิดอื่น เช่น สะล้อ ซึ่งขนาดต่าง ๆ ขลุ่ย เป็นต้น องค์ประกอบของพิณเปี้ยะ สามารถสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 6 องค์ประกอบของพิณเบี้ยะ

Figure 6. Parts of Phin Pia

- 1) หัวเบี้ยะ เป็นโลหะสำริด หรือทองเหลืองผสม นิยมหล่อเป็นรูปหัวสัตว์ชนิดต่าง ๆ เช่น นกหัสดีลิงค์ หัวช้าง เชื่อมต่อกับคั่นเบี้ยะ มีหน้าที่ยึดสายพิณเบี้ยะ
- 2) คั่นเบี้ยะ หรือ ก้นเบี้ยะ มีลักษณะเป็นทวนยาว จากกว้างและเรียวเล็กลง ทำจากไม้ชิงชัน ความยาวประมาณ 75 – 80 เซนติเมตร
- 3) กะโหลก หรือกะโหล้ง ทำจากกะลามะพร้าว หรือลูกน้ำเต้าผ่าครึ่ง ทำหน้าที่เพิ่มความก้ำกรของเสียง ขนาดประมาณ 14 เซนติเมตร
- 4) ลูกบิด หรือ หลักเบี้ยะ ทำจากไม้ชิงชัน มีลักษณะเป็นก้านเรียวยาว เสียบอยู่บริเวณส่วนยอดของคั่นเบี้ยะ มีรูสำหรับร้อยสาย จำนวนลูกบิด จะขึ้นอยู่กับจำนวนของสายพิณเบี้ยะ ทำหน้าที่ปรับระดับเสียงพิณเบี้ยะ
- 5) ค้าอก หรือ ก้าอก เป็นคอพิณเบี้ยะ ทำจากไม้ชิงชัน ทำหน้าที่เชื่อมส่วนกะโหลกและคั่นเบี้ยะ นอกจากนี้ยังเป็นตัวส่งความสั่นสะเทือนของเสียงให้พิณเบี้ยะมีความกังวาน
- 6) ไม้ขัด หรือ ไม้เกิน เป็นไม้ชิ้นชะเนาะสายรัดอกให้กะโหลก ค้าอกและคั่นเบี้ยะแนบสนิทกัน นิยมทำจากเขาควาย หรือไม้ไผ่แก่จัด เหลาให้ปลายทั้งสองด้านเรียวบาง

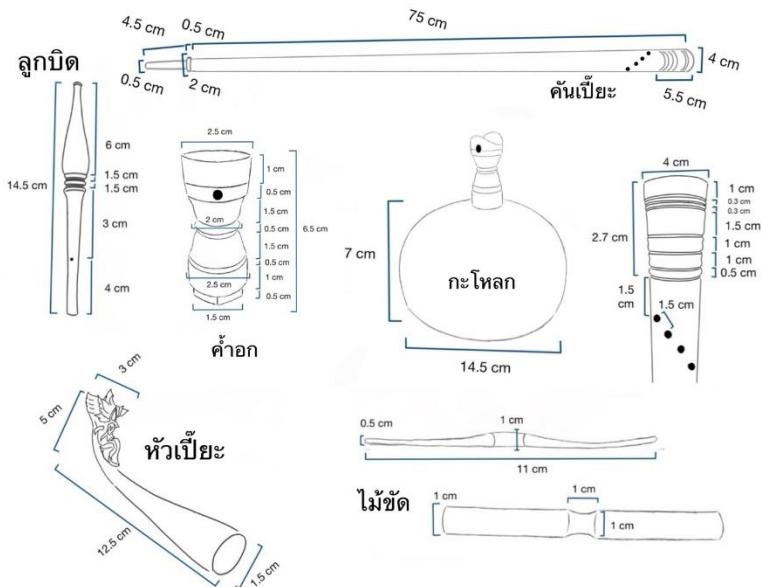
7) **รัดอก** เป็นห่วงคล้องบริเวณคันเปียะ ทำจากสายไหมข่อยหรือเอ็น มีหน้าที่ยึดคันเปียะ ค้ำอกและกะโหลกให้แน่นหนา โดยมีไม้ขัดทำหน้าที่ชันชนะนวดรัดอก

8) **หน่อง** เป็นรัดอกขนาดเล็ก ทำจากไหมโครเซต ลวดเส้นเล็ก หรือเส้นด้าย มีลักษณะเป็นห่วงเล็ก ๆ บริเวณกลางสายพินเปียะ ทำหน้าที่ตั้งระดับเสียงบนสายจกให้มีเสียงที่หลากหลาย

9) **สายป็อก** ทำจากสายขิมทองเหลือง หรือสายกีตาร์ไฟฟ้า เบอร์ 3 ทำหน้าที่สร้างเสียงป็อก หรือฮาร์โมนิก ด้วยเทคนิคพิเศษ เรียกว่า การตีป็อก

10) **สายจก** ทำจากสายกีตาร์ไฟฟ้า เบอร์ 1 - 2 เป็นสายที่ใช้วิธีการติดสายเปล่าให้เกิดเสียงที่ต้องการ มีจำนวน 1 - 6 สาย ขึ้นอยู่กับจำนวนของสายพินเปียะ

ในส่วนของการสร้างพินเปียะสี่สายนั้น ครูจะออกแบบและส่งให้ช่างที่ครูสนิทช่วยกลึงไม้ ขึ้นรูปให้ตามสัดส่วนและขนาดที่ครูกำหนด เนื่องจากโรงงานของครูวิศาลทัศนไ่มีอุปกรณ์สำหรับกลึงงานไม้ เมื่อได้ชิ้นส่วนของเครื่องดนตรีตามต้องการแล้ว ครูจะลงมือประกอบและปรับแต่งเสียงเครื่องดนตรีด้วยตนเองอย่างละเอียดทุกขั้นตอน โดยมีสัดส่วนและกรรมวิธีการสร้างชิ้นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ภาพที่ 7 สัดส่วนพินเปียะ

Figure 7. Proportions of Phin Pia

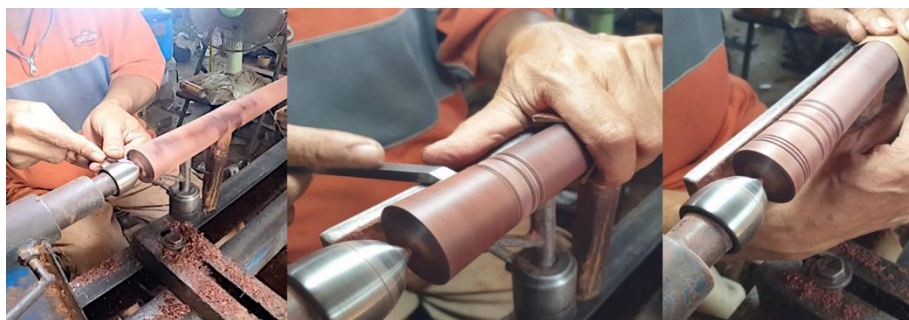
3.1 การสร้างกะโหลกพิณเปี้ยะ ครูจะคัดเลือกกะลามะพร้าวที่นำมาสร้างด้วยตนเอง โดยเลือกมะพร้าวสำหรับคั้นกะทิจากแหล่งปลูกมะพร้าวทางภาคใต้ ซึ่งจะมีความหนาและเนื้อกะลาค่อนข้างแข็ง นำกะลามะพร้าวมาเลื่อยให้ได้ขนาด $\frac{3}{4}$ ของกะลา จากนั้นจึงขูดเสี้ยนและคว้านเนื้อมะพร้าวออกจนหมด แล้วขัดแต่งด้วยเครื่องขัดไฟฟ้าให้ผิวกะลาเรียบเนียนและนำกะลามะพร้าวไปตากแดดให้แห้งสนิท

ภาพที่ 8 การสร้างกะโหลกพิณเปี้ยะ

Figure 8. Process of making resonator

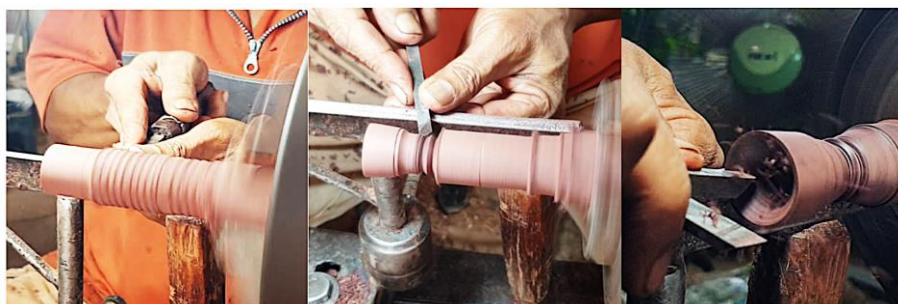
3.2 การกลึงคันเปี้ยะ นิยมใช้ไม้ชิงชัน เนื่องจากมีความแกร่งและทนต่อแรงดึงของสายพิณเปี้ยะได้ดี โดยช่างจะนำท่อนไม้ชิงชันมาเลื่อยให้ได้รูปแปดเหลี่ยม จากนั้นจึงกลึงขึ้นรูปที่ละด้านให้มีลักษณะเรียวยาวและแคบลง หลังจากนั้นจึงกลึงลำคันเปี้ยะ ให้ได้ตามรูปทรงที่กำหนดและกลึงตกแต่งลวดลายคันเปี้ยะ โดยในส่วนปลายของคันเปี้ยะจะมีเดือยยื่นออกมาเล็กน้อยเพื่อใช้สำหรับเสียบกับหัวเปี้ยะ โดยในขั้นตอนนี้ช่างจะเจาะรูเสียบลูกบิดไปด้วย โดยจะยึดคันเปี้ยะบนปากจับให้แน่น แล้วใช้ส่วนเจาะรูบนสุดเป็นที่แรกและลดหลั่นมาตามลำดับ ขั้นตอนเหล่านี้เป็นองค์ประกอบสำคัญในการกลึงคันเปี้ยะและตกแต่งให้สวยงามไปพร้อมกับการเจาะรูใส่สายในคราวเดียวกัน

ภาพที่ 9 การกลึงคันเปี้ยะ

Figure 9. The process of making Phin Pia body

3.3 การกลึงค้ำอก สร้างจากไม้ชิงชัน ทำหน้าที่เชื่อมส่วนกะโหลกและคันเปี้ยะ นอกจากนี้ยังเป็นตัวส่งความสั่นสะเทือนของเสียงให้ผืนเปี้ยะมีความกังวาน ในการสร้างจะเริ่มจากการกลึงไม้ให้เป็นทรงกระบอก และกลึงส่วนปากของค้ำอกให้มีลักษณะคล้ายถ้วยหรือพาน จากนั้นจึงกลึงลูกแก้วบริเวณตรงกลางเพื่อแบ่งส่วนปากและส่วนเตี้ย เมื่อกลึงส่วนต่าง ๆ ครบถ้วนแล้ว จะเจาะทะลวงรูกลางค้ำอกสำหรับร้อยรัดดอก แต่งส่วนปากให้โค้งเข้ากับคันเปี้ยะและแกะเตี้ยสำหรับเข้ากะลา เพื่อให้ประกอบค้ำอกได้แน่นพอดี

ภาพที่ 10 การกลึงค้ำอก

Figure 10. The process of making connector

3.4 การกลึงลูกบิด ช่วงจะกลึงส่วนที่เป็นยอดลูกบิดเพื่อกำหนดระยะ และกลึงส่วนที่เป็นลูกแก้วตรงกลางของลูกบิดเพื่อกำหนดจุดกึ่งกลาง จากนั้นกลึงปลาย ลูกบิดที่มีลักษณะคล้ายดอกไม้ตูมและกลึงก้านลูกบิดให้เรียวเล็ก การเจาะรูร้อยสาย โดยนำสว่านเจาะให้ทะลุ ด้วยลักษณะเด่นเฉพาะของลูกบิดพินเปียะที่มีลักษณะเป็น ทรงดอกเรียวยาว จึงเรียกว่า "ทรงดอกจำปี"

ภาพที่ 11 การกลึงลูกบิดพินเปียะ

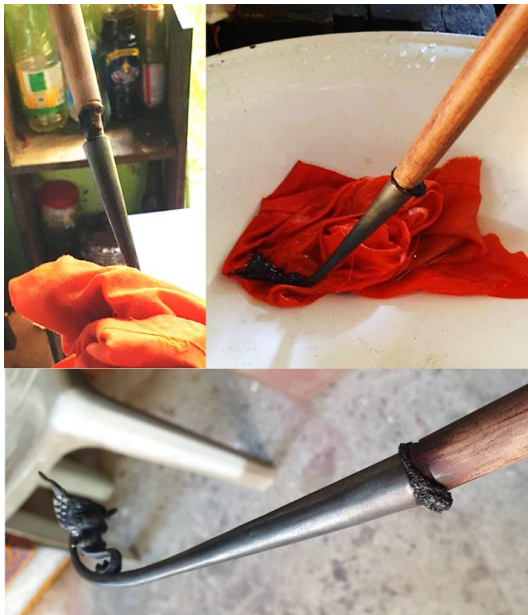
Figure 11. The process of making tuning pegs

3.5 ขั้นตอนการประกอบพินเปียะ เริ่มจากการเสียบหัวเปียะประกอบ เข้ากับคันเปียะ โดยใช้ครั่งมาบดให้ละเอียดเป็นชิ้นเล็ก ๆ ใส่เข้าไปในหัวเปียะแล้วนำไป เผาไฟ เมื่อเนื้อครั่งละลายจนมีความหนืดจึงเสียบเข้ากับคันเปียะ ปรับแต่งให้หัวเปียะ อยู่ในตำแหน่งที่ตรงกับคันเปียะและรีบนำหัวเปียะไปแช่น้ำเพื่อให้ครั่งแข็งตัว จากนั้น นำมิดและตะบแต่งครั้งที่หนีตอกให้เรียบร้อย

ภาพที่ 12 การใส่ครั่งในหัวเปี้ยะ

Figure 12. Putting lac into the Pia head

ภาพที่ 13 การประกอบหัวเปี้ยะเข้ากับคันเปี้ยะ

Figure 13. Assembling the Pia head and body

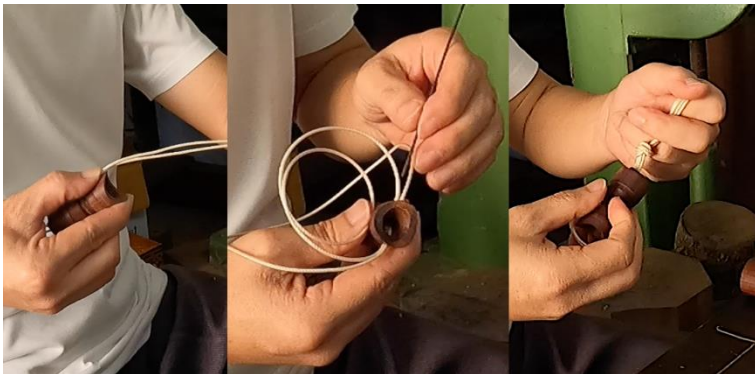
3.6 การประกอบกะโหลกพินเปียะ ในการประกอบกะโหลกให้เข้ากับ คั่นเปียนั้น ต้องใช้ไม้ขัดกะโหลก ซึ่งสร้างมาจากไม้ไผ่ การนำกะโหลกประกอบเข้ากับ ค้าอก ใช้มีดเล็มเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสอย่างประณีต เพื่อป้องกันไม่ให้กะโหลกร้าวหรือ แตก และเนื่องจากเป็นตำแหน่งที่กะโหลกและค้าอกต้องแนบสนิทกัน จึงต้องอาศัย ความละเอียดในการวัดสัดส่วนสลักเดียวของค้าอกให้แน่นพอดี

ภาพที่ 14 การประกอบกะโหลกพินเปียะ

Figure 14. Assembling the sound box

3.7 การร้อยสายรัดดอกพินเปียะ จากนั้นนำสายไหมขม่อร้อยเข้ารู ด้านข้างของค้าอกให้มีลักษณะเป็นห่วงหลวม ๆ และมัดปมบริเวณเดียวค้าอกให้แน่น นำไปประกอบเข้ากับกะโหลกพินเปียะ และใช้ไม้ขัดสอดเข้าไปบริเวณปมของรัดอก บิดไม้ขัดเล็กน้อยให้รัดอกกระชับ เพื่อป้องกันไม่ให้กะโหลกและค้าอกหลุดจากกัน

ภาพที่ 15 การร้อยรัดดอก

Figure 15. Tying a tuning loop

ภาพที่ 16 การประกอบกะโหลกพิณเปี๊ยะเข้ากับค้ำอก

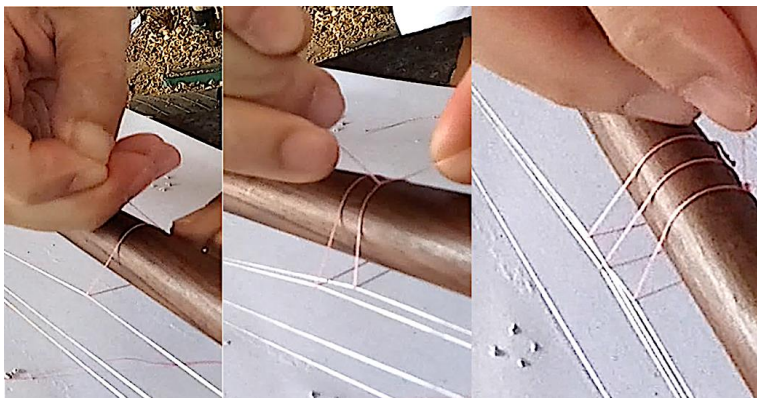
Figure 16. Assembling the sound box and connector

3.8 การขึ้นสายพิณเปี๊ยะ มัดหนอง และชโลมน้ำมันมะพร้าว เมื่อประกอบส่วนต่าง ๆ ครบแล้ว นำสายกีตาร์เบอร์ 3 ขึ้นสายเป็นสายปิ๊ก และนำสายกีตาร์เบอร์ 2 ขึ้นเป็นสายจก โดยนำสายกีตาร์ที่ถอดเมื่อบริเวณปลายสายออก และคล้องบริเวณคอของหัวเปี๊ยะ พาดบริเวณหัวของหัวเปี๊ยะและโยงสายลอดรูดอก จากนั้นจึงนำปลายสายอีกด้านหนึ่งร้อยเข้าลูกบิด และบิดสายให้ตึงเล็กน้อย การมัดหนองพิณเปี๊ยะ นำไหมถักโครเชต์คล้องสายจกให้สายหักลงมาเล็กน้อย โดยร้อยสายที่ 4 - 2 ตามลำดับ จากนั้นปรับแต่งเสียงด้วยการเลื่อนหนองที่ละเล็กน้อย จากนั้นนำน้ำมันมะพร้าวมาชโลมบนชิ้นส่วนที่เป็นไม้และกะโหลกให้ทั่วทุกซอกทุกมุม และขัดจนขึ้นเงา เพื่อเป็นการรักษาเนื้อไม้ และช่วยยืดอายุการใช้งานของกะลามะพร้าว

ภาพที่ 17 การขึ้นสายพิณเป็ยะ

Figure 17. Reattaching String to the tuning pegs

ภาพที่ 18 การมัดห่วงพิณเป็ยะ

Figure 18. Tying a tuning loop

ภาพที่ 19 พินเปี้ยะของครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม

Figure 19. Phin Pia of Kru Visanthat Ratanamongkolgasem

จากการศึกษาและสังเกตกรรมวิธีการสร้างพินเปี้ยะของครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม ผู้วิจัยพบว่า พินเปี้ยะของครูมีรูปลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) กะลามะพร้าวมีรูปทรงก้นบาตรทำให้เกิดการสะท้อนของเสียงได้ดีและส่งผลให้เสียงของพินเปี้ยะมีความกังวานมากขึ้น 2) เลือกใช้ไม้ชิงชันที่มีลายไม้เป็นเส้นตรงสร้างคันเปี้ยะ เพราะสามารถป้องกันการแตกหักของไม้และช่วยเรื่องการสั่นสะเทือนของเสียงและยังทนต่อแรงดึงของสายได้มากขึ้น 3) วัสดุที่ใช้ในการสร้างเป็นวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ไม้ไผ่ และเส้นไหม ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพเสียงและช่วยยืดอายุการใช้งานได้ยาวนาน 4) คันเปี้ยะบริเวณส่วนยอดหัวตัดเป็นลายกลองหลวง ทำให้เสียงของพินเปี้ยะเกิดการสั่นสะเทือนของเสียงออกมาได้ดียิ่งขึ้น 5) ลูกบิดทรงดอกจាំปี มีก้านลูกบิดเรียวยาวเล็ก ช่วยให้การปรับเสียงละเอียดมากขึ้น

ลักษณะเด่นของการสร้างพินเปี้ยะของครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม นอกจากจะเลือกใช้วัสดุจากธรรมชาติแล้ว ยังต้องอาศัยภูมิปัญญาพื้นเมืองในการสรรค์สร้างพินเปี้ยะออกมาอย่างวิจิตรบรรจง ผนวกกับประสบการณ์ของช่างที่เป็นทั้งนักดนตรีมืออาชีพและช่างฝีมือด้านงานไม้ล้านนา ซึ่งให้ความสำคัญกับเสียงเป็นอันดับแรก สามารถออกแบบให้ลวดลายต่าง ๆ และความรู้เฉพาะเชิงช่างให้ซ่อนอยู่ในพินเปี้ยะได้อย่างลงตัว สะท้อนให้เห็นว่าครูวิศาลทัศน์เป็นผู้เข้าใจและเห็นถึงสุนทรียภาพในความงามของสัดส่วนพินเปี้ยะ นอกเหนือจากความงามของเสียงพินเปี้ยะ ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ยังส่งผลให้พินเปี้ยะของครูวิศาลทัศน์มีสัดส่วนที่มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์ มีเสียงที่ดังกังวานเป็นเอกลักษณ์

อภิปรายผลการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ศึกษาชีวประวัติของครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม พบว่าครูวิศาลทัศน์ เป็นผู้ที่มีความสามารถหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นบทบาทในด้านงานช่างศิลปะพื้นเมืองล้านนา ด้านของงานช่าง ด้านของดนตรีล้านนา และในด้านการสร้างผืนเปียะ ในด้านงานช่างล้านนา ปัจจุบันครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เป็นช่างภูมิปัญญาล้านนา ด้านงานไม้ นอกจากการสร้างสรรค์งานไม้ศิลปะล้านนาพื้นที่ต่าง ๆ ในล้านนาแล้ว ท่านยังสร้างสรรค์ผลงานในต่างประเทศอีกด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Kongphet (2013, p. 4) ที่พบว่าครูวิศาลทัศน์เป็นศิลปินที่มีความสามารถหลากหลายด้าน ทั้งงานเครื่องไม้ล้านนา งานสร้างวิหารและปราสาทศพล้านนา รวมถึงการสร้างเครื่องดนตรีล้านนา เช่น สะล้อ ซึง ผืนเปียะ ฯลฯ นอกจากนี้ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม ยังมีความสามารถด้านศิลปะล้านนาอื่น ๆ อีกด้วย โดยสังขมประสบการณ์จากการที่การที่ครูวิศาลทัศน์อาศัยครูพักลักจำจากช่างฝีมือ

ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เป็นผู้ที่รักในการแสวงหาความรู้ศาสตร์แขนงต่าง ๆ ของล้านนา ท่านเป็นคนรักชาติวัฒนธรรมล้านนาเป็นอย่างดี มีความถ่อมตน อ่อนน้อมถ่อมตน อีกทั้งเป็นคนที่มีน้ำใจ เอาใจใส่กับผู้ร่วมงานหรือผู้ที่มาพบปะกับครูอยู่เสมอ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chayuden (2013, p. 181) งานอาศรมศึกษา ครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม พบว่า ครูวิศาลทัศน์เป็นผู้ที่รักษาศิลปวัฒนธรรมของล้านนาเป็นอย่างดี ตั้งแต่การแต่งกาย การพูดจา จนหลอมรวมเป็นวิถีชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่ชอบทดลองและค้นคว้าสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ นำมาผสมผสานกับประสบการณ์ชีวิตจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท่าน

กรรมวิธีการสร้างผืนเปียะ มีขั้นตอนที่ละเอียดตั้งแต่ขั้นตอนการประกอบผืนเปียะและการปรับแต่งเสียง ครูวิศาลทัศน์จะสร้างขึ้นส่วนขนาดเล็กและทำกะโหลกด้วยตนเอง และลงมือประกอบผืนเปียะทุกขั้นตอนอย่างใส่ใจเพื่อให้ได้เสียงผืนเปียะที่ออกมามีคุณภาพ ครูวิศาลทัศน์จะเลือกใช้วัสดุที่มาจากธรรมชาติทั้งสิ้นเพื่อความแข็งแรง คงทน มีอายุในการใช้งานที่ยาวนานและสามารถซ่อมแซมได้สะดวก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Chalad (2008, p. 42) ซึ่งพบว่า ไม้ที่ใช้ทำผืนเปียะนั้นควรใช้ไม้ชิงชันที่มีความแก่และแห้งสนิท

ผืนเปียะที่ครูวิศาลทัศน์ออกแบบนั้นมีลวดลายค่อนข้างน้อยเนื่องจากเสียงของผืนเปียะจะสั่นสะท้อนผ่านเนื้อไม้โดยตรง การที่มีลวดลายมากหรือมีขอบบริเวณปลายผืนเปียะจะส่งผลให้เสียงของผืนเปียะสั่นสะท้อนออกมาได้ไม่เต็ม

ประสิทธิภาพ ในขั้นตอนการสร้างผู้วิจัยพบว่าขั้นตอนการประกอบพิณเปี้ยะเป็นขั้นตอนที่ค่อนข้างยากและต้องอาศัยประสบการณ์ค่อนข้างสูง เนื่องจากสัดส่วนของพิณเปี้ยะมีผลต่อการสั่นสะเทือนของเสียงอย่างมาก อีกทั้งชิ้นส่วนที่แนบสนิทกันช่วยให้เสียงก่าทอนออกมาได้อย่างเต็มที่ ทำให้ขั้นตอนการประกอบพิณเปี้ยะจะต้องอาศัยการกำหนดระยะและมุมเพื่อให้สัดส่วนสอดคล้องกับการสั่นสะเทือนของเสียง การสร้างพิณเปี้ยะของครูวิศาลทัศน์ไม่มีการนำอุปกรณ์ของเครื่องดนตรีสากลอย่างลูกบิดของกีตาร์หรือแบนโจนำมาใช้เป็นส่วนประกอบ เนื่องจากเมื่อนำมาใช้เป็นชิ้นส่วนของพิณเปี้ยะที่สร้างจากไม้ จะทำให้คุณภาพเสียงลดลงและกระสวนของพิณเปี้ยะมีความคลาดเคลื่อน

ด้วยเหตุนี้ทำให้รายละเอียดต่าง ๆ ที่อยู่ภายในพิณเปี้ยะมีลวดลายที่เรียบง่าย ไม่ซับซ้อน พิณเปี้ยะของครูมีรูปลักษณะที่สำคัญ 5 ประการ คือ 1) กะลามีรูปทรงก้นบาตรทำให้เกิดการสะท้อนของเสียงได้ดีและส่งผลให้เสียงของพิณเปี้ยะมีความกังวานมากขึ้น 2) เลือกใช้ไม้ชิงชันที่มีลายไม้เป็นเส้นตรงสร้างคันทันเปี้ยะ เพราะสามารถป้องกันการแตกหักของไม้และช่วยเรื่องการสั่นสะเทือนของเสียง และยังทนต่อแรงดึงของสายได้มากขึ้น 3) วัสดุที่ใช้ในการสร้างเป็นวัสดุจากธรรมชาติ เช่น ไม้ ครั่ง ไม้ไผ่ และเส้นไหม ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพเสียงและช่วยยืดอายุการใช้งานได้ยาวนาน 4) คันทันเปี้ยะบริเวณส่วนยอดหัวตัดเป็นลายกลองหลวง ทำให้เสียงของพิณเปี้ยะเกิดการสั่นสะเทือนของเสียงออกมาได้ดียิ่งขึ้น 5) ลูกบิดทรงดอกจាំปี มีก้านลูกบิดเรียวยาวเล็ก ช่วยให้การปรับเสียงละเอียดมากขึ้น รายละเอียดต่าง ๆ เหล่านี้ ส่งผลให้พิณเปี้ยะของครูวิศาลทัศน์รัตนมงคลเกษม มีคุณภาพเสียงที่ดีและเป็นที่ยอมรับในแวดวงของนักดนตรีล้านนา และเป็นต้นแบบให้ช่างทำพิณเปี้ยะหลาย ๆ ท่านได้นำไปพัฒนาพิณเปี้ยะรูปแบบต่าง ๆ ขึ้นมา

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

สามารถนำองค์ความรู้ และกรรมวิธีการการผลิตที่ได้จากงานวิทยานิพนธ์นี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาและต่อยอด ไปสู่การสร้างสรรคในเชิงธุรกิจได้ในอนาคต ในขณะที่เดียวกันผู้ที่สนใจในเรื่องการสร้างเครื่องดนตรีพื้นเมือง สามารถดำเนินการวิจัยในกรรมวิธีการสร้างเครื่องดนตรีประเภทอื่นของครูวิศาลทัศน์ รัตนมงคลเกษม เช่น พิคองหงส์ ซึ่ง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Center for the Promotion of Art Culture and Creative Lanna Chiang Mai University. (2023). *Religion and beliefs of the Lanna people*. Retrieved April 10, 2024, from <https://accl.cmu.ac.th/Knowledge/details/857>
- Chalad, T. (2008). *Performance methods of Pin Piah Song Sai by Kru Rakkiet Panyayout* (Master's Thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.
- Chayuden, K. (2013). *Pedagogy In Specific Field KhruVisanthat Ratanamongkolgasem (PEDAGOGY IN SPECIFIC FIELD I-II)*. Bangkok: Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University.
- Cittasamvaro, P. (2018). *A Study of the Concept of Cultural Belief of Corpse's Castle Making of Buddhist People in Lanna* (Master's Thesis). Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Bangkok.
- Kongphet, P. (2013). *Compare performance Phin Pia two strings and four strings by KhruVisanthat Ratanamongkolgasem* (Master's Thesis). Silpakorn University, Bangkok.
- Ratanamongkolgasem, V. (2023, March 28). *Interviewed by Punnakrid Thirasuthphathorn* [Taperecording], Horsappanyu, Chiang Mai.
- Ratanamongkolgasem, V. (2024, January 23). *Interviewed by Punnakrid Thirasuthphathorn* [Taperecording], Horsappanyu, Chiang Mai.